

pensioenfonds

JAARVERSLAG DUURZAAM BELEGGEN 2022

Cijfers,
feiten &
verhalen

VOORWOORD

Een pensioenfonds staat niet op zichzelf en heeft voortdurend te maken met wat er gebeurt in de wereld. Hoe het met de wereld gaat, zien we terug in onze beleggingen. Maar ook andersom: onze beleggingen hebben invloed op de wereld. Alles staat met elkaar in verbinding.

Zo veroorzaakte de oorlog tussen Rusland en Oekraïne, die begin 2022 uitbrak, vooral veel menselijk leed, maar het leidde ook tot economische onrust. Dat was zichtbaar in onze beleggingen. Het leidde ook tot een energiecrisis, waardoor de energieprijzen stegen en dat bracht een ongekende inflatie teweeg. Dat voelden we allemaal in onze portemonnee, en dus ook in onze pensioenportemonnee. Gelukkig konden we door de gestegen rente de pensioenen voor het eerst in jaren verhogen, wat het effect van de inflatie enigszins dempt.

Maar zoals gezegd, met onze beleggingen oefenen we invloed uit op de wereld om ons heen. En precies daarom beleggen we duurzaam. Dat geeft minder risico's, heeft op termijn een beter rendement én draagt bij aan een betere wereld. En dat is wat onze deelnemers willen: een goed pensioen, maar daar ook van kunnen genieten in een leefbare wereld.

Duurzaam beleggen is bovendien geen luxe, maar pure noodzaak. Zo kunnen we niet langer om de opwarming van de aarde heen. En dus hebben we een klimaatplan opgesteld, met concrete doelen. Daarin werken we samen met andere Nederlandse pensioenfondsen, want duidelijk is dat we het niet alleen kunnen; we moeten het samen doen.

Bij duurzaam beleggen gaat het overigens niet alleen over klimaat, maar ook over mensen- en arbeidsrechten, sociale inclusie en (gelijk)waardigheid. Over eerlijk bestuur en biodiversiteit. Aan al die thema's willen we aandacht besteden in ons duurzaam beleggingsbeleid. Dit jaar vragen we bovendien opnieuw aan onze deelnemers wat zij belangrijke duurzaamheidsthema's vinden. Ook daar houden we rekening mee in onze afwegingen.

Maar de keuzes zijn complex; simpele antwoorden bestaan niet. Bijvoorbeeld op de vraag: wel of niet beleggen in de fossiele industrie? Als we eruit stappen, maakt dat onze beleggingsportefeuille meteen een stuk groener. Dat ziet er op papier mooi uit. Maar hebben we daarmee de wereld werkelijk duurzamer gemaakt?

Wij denken dat we onze invloed als investeerder moeten gebruiken om de sector te stimuleren een draai te maken naar duurzamere energiebronnen. De huidige energiecrisis heeft dat belang alleen maar dichterbij gebracht. Maar dan rijst weer de vraag: hoe controleren we of onze invloed het juiste effect heeft, en de transitie snel genoeg gaat?

Dat zijn vragen die we onszelf moeten blijven stellen. En die vragen leggen we ook graag aan u voor. Want zoals gezegd: we moeten het samen doen. En Pensioenfonds PGB beheert de pensioenen voor maar liefst 16 verschillende sectoren. Dat onderscheidt ons van andere pensioenfondsen, en daar zijn we trots op. We hebben de wereld 'in huis'. Als we naar binnen kijken, kijken we tegelijk naar buiten. En andersom.

Alles staat met elkaar in verbinding. Wij met de wereld en de wereld met ons. Samen werken we hard aan een goed pensioen in een leefbare wereld, vandaag, morgen en overmorgen.

Jochem Dijkmeester
Bestuursvoorzitter Pensioenfonds PGB

INHOUD

1	Reflectie op 2022 en onze focus voor 2023	04
2	Ons duurzaam beleggingsbeleid in het kort	06
3	Duurzaam beleggen in 2022 in een oogopslag	08
4	Beperken (pijler 1)	09
5	Versterken (pijler 2)	13
6	Benutten (pijler 3)	17
7	Samenwerkingen	20
8	In gesprek met de achterban	22
9	Terugblikken en vooruitkijken met Frans van de Veen	23
	Bijlage 1: Klimaatrisico's en kansen	26
	Bijlage 2: Rapportagecriteria	28
	Bijlage 3: Limited assurance Mazars	33

Bij een aantal onderdelen in dit verslag staat een asterisk (). Deze onderdelen vallen onder de scope van de assurance rapportage van externe auditor Mazars, ter bevestiging dat de inhoud hiervan klopt, met een beperkte mate van zekerheid.*

1 Reflectie op 2022 en onze focus voor 2023

“Begin 2022 kwam Frans van de Veen ons bestuur versterken. Het bestuur vertaalde de wens van de deelnemers naar een beleggingsovertuiging voor duurzaam beleggen (zie hoofdstuk 2). De ambitie die daaruit spreekt, is het uitgangspunt voor ons beleid op duurzaam beleggen.

Het was ook het jaar dat de accountant het jaarverslag duurzaam beleggen van 2021 van Pensioenfonds PGB voor het eerst voorzag van een beperkte mate van zekerheid over 6 doelstellingen van het beleid op duurzaam beleggen. Op deze manier willen we de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van onze verantwoording over het duurzaam beleggingsbeleid vergroten. Pensioenfonds PGB wil in de toekomst een geïntegreerd jaarverslag publiceren, waar de financiële verantwoording en die over het duurzaam beleggingsbeleid samenkomen. Dit duurzaam beleggen jaarverslag 2022 is opnieuw een stap in die richting.

“Pensioenfonds PGB wil in de toekomst een geïntegreerd jaarverslag publiceren, waar de financiële verantwoording en die van het duurzaam beleggingsbeleid samenkomen”

Onze inspanningen op het gebied van duurzaam beleggen bleven niet onopgemerkt. Zo steeg Pensioenfonds PGB drie plaatsen op de VBDO Benchmark Nederlandse Pensioenfonds, naar de 14e plek. Hierin onderzoekt de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling jaarlijks het duurzame beleggingsbeleid en de prestaties van de 49 grootste pensioenfonds van Nederland.

Daarnaast hebben we vooruitgang geboekt met het Klimaatcommitment van de Pensioenfederatie. In 2022 hebben we, net als andere deelnemende pensioenfonds, een klimaatplan gepubliceerd, met daarin een concreet actieplan om aan de doelstellingen van het Klimaatverdrag van de Verenigde Naties te voldoen.

Ten slotte heeft Pensioenfonds PGB in 2022 een landenbeleid goedgekeurd, voor duurzaam beleggen in staatsobligaties en staatsbedrijven. Deze 2 onderdelen implementeren we in 2023 in ons duurzaam beleggingsbeleid.

Een van de belangrijkste voornemens voor 2023 is het vertalen van onze beleggingsovertuiging en de risicobereidheid naar uitgangspunten en concrete, aanvullende doelstellingen voor ons beleid daarop. Dat beleid bestaat uit 3 pijlers: beperken, versterken en benutten. De eerste pijler is inmiddels goed verankerd. Dit jaar willen we daarom vooral meer aandacht besteden aan de pijler versterken (aanwenden van onze invloed als aandeelhouder door middel van stemmen en engagement) en de pijler benutten (investeren voor positieve impact).

In 2023 willen we onze jaarverslagen bovendien verder in lijn brengen met de vereisten van de Verordening met betrekking tot informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële sector (SFDR). Deze verordening van de Europese Commissie stelt hoge eisen aan duurzaamheidsrapportage voor financiële instellingen om *green washing* tegen te gaan.

“Het pensioengeld dat we beheren is niet van ons, maar van onze deelnemers, en daar willen we zorgvuldig mee omgaan, nu en in de toekomst”

Yvonne Janssen
Team Lead Duurzaam Beleggen
voor Pensioenfonds PGB

Vanzelfsprekend blijft Pensioenfonds PGB in het nieuwe jaar in gesprek met zijn belanghebbenden. Er zullen dan opnieuw contactmomenten worden gecreëerd om de wensen van onze deelnemers, werkgeversorganisaties, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan voor duurzaam beleggen op te halen. Zo zorgen we ervoor dat het duurzaam beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB een weerspiegeling blijft van de voorkeuren van onze achterban en de standaarden in de sector. Het pensioengeld dat we beheren is namelijk niet van ons, maar van onze deelnemers, en daar willen we zorgvuldig mee omgaan, nu en in de toekomst.

Op deze manier werken we bij Pensioenfonds PGB samen aan een duurzaam pensioen, ook in 2023.”

2 ONS DUURZAAM BELEGGINGSBELEID IN HET KORT

Het kader van ons duurzaam beleggingsbeleid

Bij het bepalen van het beleid voor duurzaam beleggen is voor ons in de eerste plaats van belang dat onze deelnemers en werkgevers zich gehoord voelen in de keuzes die we maken. Met andere woorden: we willen draagvlak voor de keuzes die we hierin maken. Daarom doen we regelmatig onderzoek naar de wensen van onze achterban op het gebied van duurzaam beleggen. In de tweede plaats hebben we natuurlijk te maken met wetten en regels op het terrein van duurzaam beleggen en ten derde zijn er externe richtlijnen waarmee we rekening moeten en willen houden. En dan is er tot slot nog onze eigen beleggingsovertuiging: de vierde belangrijke factor die ten grondslag ligt aan ons duurzaam beleggingsbeleid.

Het kader van ons beleid wordt dus gevormd door die 4 factoren, en staan afgebeeld in de figuur hiernaast.

De doelstelling

Onze belangrijkste taak is om te zorgen voor een goed pensioen in een leefbare wereld. Duurzaam beleggen en een hoog rendement zien wij niet als een tegenstelling. Ze versterken elkaar juist. Wij geloven dat duurzaam beleggen op lange termijn bijdraagt aan een beter rendement-risicoprofiel van de beleggingen in het fonds. Daarom is duurzaamheid volledig geïntegreerd in ons beleggingsproces. Dat wil zeggen: bij al onze beleggingen maken we een afweging tussen rendement, risico, kosten en duurzaamheid.

Beleggingsovertuiging duurzaam beleggen

Zoals gezegd, de voorkeuren van onze achterban zijn voor ons heel erg belangrijk. Geen euro is immers van ons, wij beleggen het pensioengeld van onze deelnemers. Gesprekken met deelnemers, werkgevers, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan in 2021 vormen daarom de basis van de beleggingsovertuiging, de risicobereidheid en de daarvan afgeleide uitgangspunten voor duurzaam beleggen, die het bestuur begin 2022 heeft aangenomen. Hieronder hebben we ze volledig weergegeven.

Beleggingsovertuiging duurzaam beleggen

“Wij achten duurzaamheid noodzakelijk om ervoor te zorgen dat onze deelnemers kunnen genieten van een goed pensioen in een leefbare wereld. Om onze lange termijn beleggingsdoelstelling conform onze pensioenambitie te realiseren, beoordelen wij al onze beleggingen op de elementen rendement, risico’s, kosten én duurzaamheid.”

- Wij vinden het belangrijk dat onze beleggingen een goed rendement hebben én bijdragen aan de transitie naar een duurzame samenleving en economie.
- Wij zijn ervan overtuigd dat de transitie naar een duurzame samenleving beleggingskansen biedt. Daar willen we gebruik van maken. Onze voorkeur gaat uit naar beleggingen die bijdragen aan een duurzame samenleving en economie, óók dichtbij.
- Wij hechten veel waarde aan een actief betrokkenheidsbeleid. Wij zijn ervan overtuigd dat wij de grootste maatschappelijke impact hebben als wij onze invloed als belegger aanwenden om, samen met andere investeerders, bedrijven en landen te stimuleren om de duurzame transitie te maken.
- Wij zijn van mening dat de risico’s van niet-duurzame businessmodellen groot zijn en zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Daarom beleggen wij niet in bedrijven en landen die de transitie naar een duurzame samenleving en economie niet kunnen of willen maken.
- Wij vinden het vanzelfsprekend om transparant te zijn over en onze deelnemers te betrekken bij de keuzes die wij maken op het gebied van duurzaam beleggen.

Risicobereidheid duurzaam beleggen

“Pensioenfonds PGB is niet bereid om beleggingsbeslissingen te nemen zonder de duurzaamheidsaspecten ervan te begrijpen, noch het risico te lopen om in strijd met duurzaamheidswetgeving te handelen.”

- Pensioenfonds PGB is niet bereid om risico's te lopen met betrekking tot de naleving van de relevante wet- en regelgeving en de eisen die gesteld worden naar aanleiding van (inter)nationale principes en afspraken inzake duurzaam beleggen waaraan Pensioenfonds PGB zich vrijwillig heeft verbonden.
- Pensioenfonds PGB is alleen bereid om nieuwe beleggingsvoorstellen te accorderen mits duurzaamheidsaspecten expliciet en onderbouwd zijn afgewogen, acceptabel worden geacht en in lijn zijn met het beleid van Pensioenfonds PGB.
- Pensioenfonds PGB streeft naar optimale transparantie over duurzaamheidsrisico's, duurzaamheidsdoelstellingen, alsmede de impact van duurzaamheidsfactoren op de beleggingsportefeuille en de impact van de beleggingen op de omgeving.

Uitgangspunten duurzaam beleggen

- Met duurzaamheid maken we verschil.
- De beleggingsvierhoek (rendement, risico, kosten en duurzaamheid) wordt integraal toegepast op de gehele beleggingsportefeuille, binnen elke beleggingscategorie en binnen elk mandaat of beleggingsfonds.
- We monitoren en sturen op duurzaamheid.
- We sluiten geen sectoren, regio's of overheden op voorhand uit tenzij producten en/of diensten systematisch grove schade toebrengen aan mens en/of milieu.
- We beleggen in bedrijven die de transitie naar een duurzame samenleving en economie kunnen en willen maken en het ook daadwerkelijk, aantoonbaar doen.
- We kiezen duurzaamheidsthema's om focus aan te brengen.
- Actief aandeelhouderschap levert betere resultaten op voor de langetermijnwaardecreatie in brede zin.
- Bij benutten geldt dat een significant negatieve impact op duurzaamheidsaspecten leiden tot afzien van een belegging.

3 Pijlers

Ons beleid voor duurzaam beleggen berust op 3 pijlers: beperken, versterken en benutten. Die pijlers vatten namelijk goed samen wat we met ons duurzaam beleggingsbeleid willen bereiken: duurzaamheidsrisico's beperken, de duurzaamheidsprestaties van bedrijven waarin we beleggen versterken, en kansen benutten om bij te dragen aan een duurzame toekomst voor onze deelnemers. In de hoofdstukken 4, 5 en 6 gaan we dieper in op de invulling van de pijlers in 2022.

3

DUURZAAM BELEGGEN IN 2022 IN EEN OOGOPSLAG

TOTAAL BELEGD VERMOGEN

€ 28,8 miljard

Pijler 1

BEPERKEN

Een zo hoog mogelijk rendement van onze beleggingen tegen een zo laag mogelijk risico

INSTRUMENTEN:

Klimaat

Percentage CO₂-reductie t.o.v. basisjaar:
Aandelen: -54%
Bedrijfsobligaties: -32%
Totaal: -48%*

Uitsluiten

We beleggen niet in 495 bedrijven en 17 landen op basis van onze uitsluitingslijst*

Pijler 2

VERSTERKEN

Het versterken van duurzaamheidsprestaties van bedrijven waarin we beleggen

INSTRUMENTEN:

Engagement

Totaal 1.333* engagements met 569 ondernemingen dialoog gevoerd

Stemmen

Totaal aantal stemmen: 3.862*. Bij 2.593 ondernemingen gestemd over 41.461 onderwerpen

Samenwerkingen

IMVB-convenant, VBDO-lidmaatschap, TCFD, UNPRI, Klimaatcommitment en Climate Action 100+

Pijler 3

BENUTTEN

Het benutten van kansen om bij te dragen aan een duurzame toekomst voor de deelnemer

INSTRUMENTEN:

Benutten beleggen

Bijna € 4,6 miljard*
(2021: € 4,3 miljard)

Toelichting pijler 1: Beperken

Klimaat

1. Pensioenfonds PGB gebruikt 2018 als basisjaar om de evolutie van de WACI (Weighted Average Carbon Intensity) te meten en, daar waar concrete doelstellingen zijn afgesproken, te sturen.
2. Het aantal bedrijven dat emissies rapporteert is de laatste jaren sterk gestegen.
3. Het belegd vermogen van Pensioenfonds PGB is tussen 2018 en ultimo 2022 gestegen van 26,0 miljard euro naar 28,8 miljard euro (12 procent).

Uitsluiten

Minstens 87 procent* van de marktwaarde van de portefeuille voldoet aan ons uitsluitingsbeleid. Dit percentage is geen 100 procent, voornamelijk doordat bij beleggingsfondsen de naleving van ons uitsluitingsbeleid niet volledig kan worden afgedwongen.

4 BEPERKEN (pijler 1)

Deze pijler staat voor: het beperken van duurzaamheidsrisico's in de beleggingsportefeuille.

We willen een zo hoog mogelijk rendement op onze beleggingen tegen een zo laag mogelijk risico, en daaronder vallen ook duurzaamheidsrisico's. Dit doen we door niet te beleggen in bedrijven die niet voldoen aan verschillende minimumeisen als het gaat om duurzaamheid. Die beleggingen sluiten we uit. Daarnaast beleggen we in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs om onze CO₂-voetafdruk te verlagen. Hieronder volgt een toelichting op ons uitsluitingsbeleid en onze CO₂-voetafdruk met een overzicht van de belangrijkste cijfers van 2022.

Uitsluitingsbeleid

Pensioenfonds PGB hanteert een uitsluitingsbeleid voor bedrijven en overheden die niet voldoen aan de criteria voor duurzaam beleggen. Ons uitsluitingsbeleid is gebaseerd op de Tien Principes van de Verenigde Naties (VN), aangevuld met het wettelijke verbod op beleggingen in bepaalde controversiële wapens en ingestelde sancties door de VN of de Europese Unie (EU).

Daarnaast heeft Pensioenfonds PGB zelf een aantal categorieën uitgesloten van beleggingen, onder andere gebaseerd op deelnemersonderzoek of risicoanalyse. Namelijk van bedrijven die:

- meer dan een kwart van hun omzet halen uit tabaksproducten;
- betrokken zijn bij productie of handel in controversiële wapens met uitzondering van kernwapens die onder het non-proliferatieverdrag vallen;
- vuurwapens maken voor of verkopen aan burgers;
- meer dan een kwart van hun omzet of de elektriciteitswinning uit thermische kolen, schaliegas en/of teerzandolie halen.

Elk kwartaal gaat een onafhankelijk onderzoeksbureau (Sustainalytics) voor ons na welke bedrijven een of meerdere van de Tien Principes van de VN¹ overtreden, niet (meer) voldoen aan internationale regels of niet (meer) voldoen aan de aanvullende eisen van Pensioenfonds PGB.

Als Pensioenfonds PGB aandelen of obligaties van deze ondernemingen in bezit heeft, worden deze verkocht. In het belang van het fonds kan het bestuur van het pensioenfonds besluiten om eerst met een bedrijf in gesprek te gaan voor er wordt besloten de beleggingen van de hand te doen. Ook kan Pensioenfonds PGB in incidentele gevallen besluiten om vooruit te lopen op een verwachte uitsluiting.

Uitsluitingen in 2022

Pensioenfonds PGB heeft staatsobligaties en staatsbedrijven in 17 landen* uitgesloten en 495 bedrijven* uitgesloten van beleggingen, omdat ze niet voldoen aan de gestelde minimumeisen op het gebied van duurzaam beleggen. Totaal voldoet 87 procent* (2021: 86 procent) van de marktwaarde van de hele beleggingsportefeuille aan ons uitsluitingsbeleid. Niet helemaal 100 procent dus, wat komt omdat er voor bepaalde beleggingen - met name voor beleggingen bij externe fondsen - een afwijking is toegestaan door het bestuur.

NB: De complete lijst met uitsluitingen vindt u op <https://www.pensioenfondspgb.nl/duurzaambeleggen>.

¹ De Tien Principes van de VN staan ook bekend als de UN Global Compact Principles.

Uitsluitingen bedrijven

NB: Er zijn bedrijven die om meer dan één reden uitgesloten zijn. Hierdoor is het totaal aantal uitgesloten bedrijven (495)* niet gelijk aan het aantal dat je krijgt als je de diverse uitsluitingscriteria bij elkaar optelt (522).

Uitsluitingen landen

Pensioenfonds PGB volgt de sanctielijsten van de EU en de VN. Dat betekent dat staatsobligaties in die landen worden uitgesloten. Op dit moment hebben we alleen staatsobligaties in Nederland en Duitsland.

CO₂-voetafdruk

We hebben de ambitie om, in lijn met de doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs (zie ook hoofdstuk 7), klimaatneutraal te zijn in 2050. Zie in onderstaande tabel de ontwikkeling van onze CO₂-voetafdruk.

	CO ₂ -voetafdruk (WACI)			Datakwaliteit ²	
	In basisjaar 2018	In 2022	Mutatie t.o.v. basisjaar	In basisjaar 2018	In 2022
Bedrijfsobligaties	209	142	-32%	96%	81%
Aandelen	201	92	-54%	96%	98%
Totaal ³	205	107	-48%*	96%	87%

Reductie absolute CO₂ uitstoot

Als maatstaf voor de doelstelling hanteert het pensioenfonds de WACI of CO₂e-intensiteit van de beursgenoteerde bedrijven waarin wordt belegd. De basis van deze maatstaf is de CO₂e-uitstoot per miljoen USD bedrijfsomzet. De onderliggende gedachte is dat het sturen op CO₂e-intensiteit leidt tot een reductie van de absolute CO₂e-uitstoot. Door relatief meer te beleggen in bedrijven die binnen hun sector vooroplopen op klimaatgebied, worden klimaatvriendelijke producten en diensten binnen de sector gestimuleerd en neemt de CO₂e-intensiteit van de sector af.

IN DE PRAKTIJK

Praktijkvoorbeeld: Klimaatplan van Pensioenfonds PGB
Geïnterviewd: Erwin Houbrechts, manager duurzaam beleggen voor Pensioenfonds PGB

Achtergrond:

Eind 2022 hebben we ons klimaatplan gepubliceerd. Daarin staan ook onze klimaatdoelen zoals 50 procent CO₂-reductie op onze beursgenoteerde beleggingen tussen 2020 en 2030. Dit sluit aan bij het doel van het Klimaatakkoord van Parijs. In het plan geven we ook aan met welke concrete acties we dat doel willen realiseren. Erwin Houbrechts was nauw betrokken bij het opstellen van het klimaatplan. Hij vertelt waarom dit voor ons én voor de sector zo'n belangrijke mijlpaal is.

Zijn pensioenfondsen verplicht om een klimaatplan op te stellen?

"Nee. Maar iedereen is wel bekend met de opwarming van onze aarde en de klimaatcrisis die daaruit volgt. De belangrijkste oorzaak: fossiele brandstoffen als grootste energiebron voor alles we doen. Beleggers, zoals pensioenfondsen, lopen hierdoor aanzienlijke risico's omdat de waarde van beleggingen kan dalen door stormschade, overstromingen, droogte, wetgeving (denk aan CO₂-heffing) en veranderingen in consumentengedrag. Tegelijkertijd liggen er nu kansen door juist te investeren in nieuwe technologieën en schone, duurzame energiebronnen. Belangrijk, want er is geen planeet B. En onze deelnemers willen een goed pensioen, maar daar ook van kunnen genieten in een leefbare wereld. Met ons klimaatplan, en onze duurzame beleggingen willen we aan beide een bijdrage leveren."

Lees verder op volgende pagina.

² Percentage wordt als volgt berekend: (aantal gerapporteerde waarden + aantal geschatte waarden) / (aantal gerapporteerde waarden + aantal geschatte waarden + aantal niet beschikbare waarden). Binnen het percentage datakwaliteit is het aandeel gerapporteerd sterk toegenomen ten opzichte van geschat. Voor bedrijfsobligaties en aandelen samen is het gerapporteerde deel gestegen van 42 procentpunt in het basisjaar tot 69 procentpunt in 2022.

³ Totale WACI is berekend exclusief de portefeuilles waarvoor geen data zijn ontvangen.

Waarom ondertekenden wij het klimaatcommitment? Niet alle pensioenfondsen deden dat...

“We hebben er in 2021 bewust voor gekozen om het klimaatcommitment te ondertekenen. Op die manier kunnen we, samen met een aantal andere Nederlandse pensioenfondsen, meedenken over praktische richtlijnen die voldoen aan de internationale standaarden voor klimaatplannen en - rapportages. Zo’n gemeenschappelijke set van richtlijnen is nuttig omdat het houvast biedt en bijdraagt tot standaardisatie. Dat zorgt er weer voor dat de plannen toegankelijk blijven, vergeleken en opgevolgd kunnen worden. Ons klimaatplan voldoet aan deze richtlijnen.”

Wat zijn onze belangrijkste doelen voor de komende jaren?

“Allereerst willen we de halvering van onze CO₂-uitstoot bereiken. Dat is boven op de reductie die we eind 2020 al gerealiseerd hadden ten opzichte van 2018. En we willen meer beleggen in klimaatoplossingen. We richten ons daarbij op groene obligaties. Dat zijn obligaties waarmee milieuvriendelijke projecten worden gefinancierd.

En natuurlijk blijven we de bedrijven en sectoren waarin we beleggen stimuleren om de transitie naar een duurzame economie en samenleving te maken. Dat doen we door actief met ze in gesprek te gaan. Of we stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. We geloven dat we op deze manier de grootste invloed kunnen uitoefenen op het maatschappelijk verantwoord gedrag van deze bedrijven.”

Lopen we in de pas met andere pensioenfondsen die een klimaatrapport hebben opgesteld? Zijn we ambitieuzer? Of juist voorzichtiger?

“Qua doelstellingen en aanpak lopen we in de pas met andere pensioenfondsen. We denken dat we op ons niveau, als Nederlands pensioenfonds, haalbare doelen hebben gesteld die bijdragen aan de Parijs-doelen en die in het belang zijn van onze deelnemers. Een goed pensioen in een leefbare wereld betekent dat onze beleggingen een goed rendement moeten bieden én bijdragen aan de transitie naar een duurzame samenleving en economie. We beoordelen daarom onze beleggingen voortaan altijd op risico, rendement, kosten én duurzaamheid.”

Hoe past dit klimaatplan in onze ambities voor duurzaam beleggen de komende jaren?

“Dit plan maakt een belangrijk onderdeel uit van ons duurzaam beleggingsbeleid. Maar het is slechts een deel van de puzzel. Het klimaatplan is gericht op de vermindering van broeikasgassen in de atmosfeer, omdat die voor de opwarming van de aarde zorgen. Maar naast klimaatrisico’s zijn er nog andere risico’s die de waarde van beleggingen en de leefbaarheid van de wereld negatief kunnen beïnvloeden. Denk bijvoorbeeld aan de manier waarop bedrijven worden aangestuurd of de mate waarin mensen- en arbeidsrechten worden gerespecteerd. Of hoe er met discriminatie wordt omgegaan, of de effecten van industriële vervuiling en een dalende biodiversiteit. Ook dat zijn vraagstukken waar we als pensioenfonds aan werken door de risico’s te analyseren, kansen te beoordelen en gepaste actie te ondernemen. Dat doen we niet alleen, maar samen met andere, gelijkgestemde partijen. Dat geeft energie, betere ideeën en het vertrouwen dat we samen de juiste richting uitgaan.”

Hoe is het klimaatplan tot stand gekomen en wat was jouw rol?

“Het plan is vooral het resultaat van een intensieve interne samenwerking. Zo hebben we met de portefeuillemanagers van PGB Pensioendiensten gekeken wat, met de kennis van vandaag, haalbaar is tegen het einde van 2030 en hoe we die doelstellingen gaan realiseren. Ook de afdeling riskmanagement en de beleidsadviseur van Pensioenfonds PGB keken kritisch mee. Tijdens het traject hebben we natuurlijk ook gezonde discussies gehad in het bestuur en met de leden van de commissie balansbeheer over de klimaatdoelstellingen, de acties die daarvoor nodig zijn en de rollen en verantwoordelijkheden van alle betrokken partijen. Daarnaast waren we ook actief betrokken bij het opstellen van de leidraad van de Pensioenfederatie.”

5 VERSTERKEN (pijler 2)

Deze pijler staat voor: het versterken van de duurzaamheidsprestaties van bedrijven waarin we beleggen.

Wij kunnen als belegger invloed uitoefenen op het duurzame gedrag van bedrijven waarin we beleggen. Om die reden hebben we een betrokkenheidsbeleid, wat betekent dat we met bedrijven in gesprek gaan (*engagement*) of stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Hieronder volgt een toelichting op ons betrokkenheidsbeleid en een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in 2022.

Betrokkenheidsbeleid

Pensioenfonds PGB wil erop kunnen vertrouwen dat bedrijven waarin we beleggen, goed omgaan met onze duurzaamheidseisen en -doelstellingen. Daarom gaan we als dat nodig is actief in gesprek met de bedrijven waarin wij beleggen. Dat heet engagement. Een andere manier om invloed uit te oefenen is het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Omdat we in heel veel bedrijven beleggen, werken we samen met andere investeerders om zo onze invloed te vergroten. Ook werken we samen met een gespecialiseerd bureau: Columbia Threadneedle Investments (CTI). Het engagement- en stemprogramma hebben we gestructureerd rondom 7 thema's die door het bestuur van Pensioenfonds PGB en CTI in overleg jaarlijks worden bepaald. In 2022 waren dat:

- Klimaatverandering (climate change)
- Milieuzorg (environmental stewardship)
- Bedrijfsethiek (business conduct)
- Mensenrechten (human rights)
- Arbeidsomstandigheden (labour standards)
- Gezondheid (public health)
- Goed ondernemingsbestuur (corporate governance)

Instrument: stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen sporen we beursgenoteerde bedrijven waarin we aandelen hebben, aan om duurzaam te ondernemen en maatschappelijke beleggingsonderwerpen onder de aandacht te brengen.

Stemmen in 2022

Namens Pensioenfonds PGB is in 2022 gestemd op 3.862* aandeelhoudersvergaderingen van 2.593 verschillende ondernemingen. Met 32.925 van de 41.461 (79 procent) van de voorstellen waarvoor is gestemd, stemden we in. In 21 procent van de gevallen hebben we tegen gestemd of ons onthouden van stemming. In ruim 48 procent van de gevallen ging het daarbij om een voorstel over de bestuurssamenstelling. In bijna 12 procent van de gevallen ging het over de beloning.

Instrument: actief in gesprek met bedrijven (engagement)

Uitsluiten, zoals vermeld onder de pijler 'beperken', is een stok achter de deur, maar vaak gaan we eerst in gesprek met een bedrijf over misstanden. Daarmee kun je je positieve invloed als investeerder uitoefenen. We vinden ons engagement-programma dan ook heel belangrijk. Het geeft de mogelijkheid om met bedrijven en sectoren in gesprek te gaan over hoe zij duurzamer kunnen ondernemen. Hiermee versterken we de duurzaamheidsprestaties van bedrijven waarin we beleggen. Dat is het doel.

Engagement hebben we in overleg met onze partner CTI verdeeld in 2 categorieën:

- 1. Prioriteits-engagement:** in gesprek gaan met bedrijven die slecht scoren op standaarden op milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur. Van deze categorie hebben we in dit hoofdstuk een voorbeeld uit de praktijk opgenomen.
- 2. Thema-engagement:** via een thematische aanpak aandacht vragen voor duurzaam ondernemen. Deze vorm van engagement richt zich op groepen ondernemingen, bijvoorbeeld binnen sectoren of regio's waar maatschappelijke verbeteringen te behalen vallen. Bijvoorbeeld binnen de fossiele industrie. Ieder jaar worden er duurzaamheidsthema's, -trends en -risico's geïdentificeerd die van invloed zijn op deze groepen. Deze thema's worden uitgewerkt in projecten die doorgaans 2 tot 3 jaar lopen.

Belangrijk thema: in gesprek over fossiele brandstoffen

Er wordt een brede maatschappelijke discussie gevoerd over het gebruik van fossiele brandstoffen. De meest vervuilende fossiele brandstoffen hebben we als pensioenfonds uitgesloten, juist om de risico's voor het pensioengeld van onze deelnemers te verkleinen. We beleggen nog wel in aandelen en obligaties in olie- en gasbedrijven, zoals Shell. Hier kiezen we ervoor om de dialoog aan te gaan om zo onze invloed aan tafel te gebruiken, samen met andere aandeelhouders. Dat vinden wij op dit moment effectiever dan uitsluiten: we willen in gesprek blijven om te proberen de onderneming te bewegen meer bij te dragen aan de energietransitie. Zo stemde Pensioenfonds PGB in 2022 voor de aandeelhoudersresolutie van 'Follow This' en tegen de energietransitie-voortgangsrapportage van Shell, omdat deze niet in lijn was met het Klimaatverdrag.

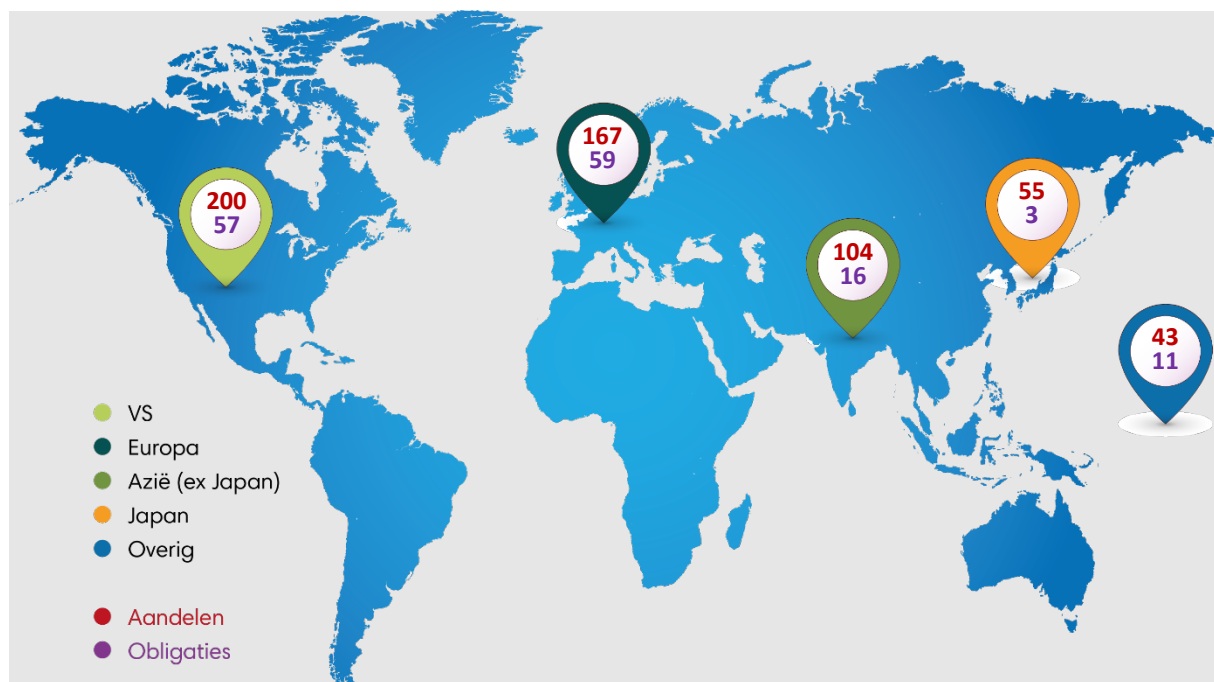
Meer informatie?

Wilt u meer informatie over engagement? Ga naar de 'Nieuwsberichten engagementresultaten' op pensioenfondspgb.nl/duurzaambeleggen.

Engagement in cijfers in 2022

In 2022 hebben er in totaal 1.333 engagements* plaatsgevonden. Binnen onze aandelenportefeuille zijn 569 ondernemingen in 40 landen aangesproken. Binnen de bedrijfsobligatieportefeuille is met 146 ondernemingen in 32 landen dialoog gevoerd.

Aantal ondernemingen per regio

IN DE PRAKTIJK

Praktijkvoorbeeld: Osmosis Investment Management
Thema: Klimaatintegratie aandelen
Geïnterviewd: Jeroen Huijgens, portefeuille manager externe mandaten voor Pensioenfonds PGB

Achtergrond

Osmosis is een bedrijf dat aandelen selecteert van bedrijven die efficiënt omgaan met verbruik van energie, water en afval. Dit wordt gemeten voor ongeveer 1.000 beursgenoteerde bedrijven en vergeleken met sectorgenoten. Het verzamelen, valideren en interpreteren van deze data is een intensief en zorgvuldig proces. Op basis daarvan stelt Osmosis een aandelenportefeuille samen. Bedrijven die efficiënt omspringen met emissie-uitstoot, waterverbruik en afvalcreatie worden beloond door er meer dan gemiddeld in te beleggen. Inefficiënte bedrijven worden niet direct uitgesloten, maar ontvangen een lager dan gemiddeld gewicht. Pensioenfonds PGB heeft ongeveer 35 procent van de aandelenbeleggingen belegd in de Osmosis-portefeuille. Dat is een aanzienlijk deel van de beleggingen in Noord-Amerika, Europa en Azië-Pacific.

Wat is er zo bijzonder aan Osmosis?

“Osmosis laat zien dat duurzaam beleggen kansen biedt. Efficiënte omgang met kostbare hulpbronnen is namelijk een maatstaf voor de kwaliteit van een onderneming die nog op waarde moet worden geschat. Als iedereen dat zo gaat zien, worden duurzame beleggingen ‘mainstream’. Zo zet je bedrijven aan tot efficiëntere bedrijfsvoering en kan de ecologische voetafdruk worden verlaagd. Daar zien we meer in dan het op voorhand uitsluiten van bedrijven die nog niet duurzaam bezig zijn.”

Hoe draagt deze bij aan ons duurzaam beleggingsbeleid?

“Integraal onderdeel van het duurzaam beleggingsbeleid is de beheersing van klimaatrisico's. Dit doen we door de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen uiterlijk eind 2030 te halveren. De overstap naar de Osmosis-portefeuille levert een directe bijdrage aan deze doelstelling. De duurzame benadering van Osmosis resulteert in een 50 procent verlaging van CO₂-emissies, waterverbruik en afvalcreatie. Zo geven we invulling aan ons klimaatplan.”

Bij welke ontwikkelingsdoelen (SDG's) sluit dit aan?

“Naast het inperken van klimaatrisico's richt Pensioenfonds PGB zich op de kansen die de energietransitie biedt. Bijvoorbeeld door een maatschappelijke bijdrage te leveren aan betaalbare duurzame energie en het tegengaan van klimaatverandering. De Osmosis-portefeuille sluit hier goed bij aan.”

Is Pensioenfonds PGB het eerste fonds dat zoiets doet?

“Bezorgdheid over duurzaamheid en klimaatrisico's heeft invloed op hoe pensioenfondsen beleggen. Steeds vaker kiezen die ervoor om actieve keuzes te maken over de bedrijven waarin ze beleggen. Toch zijn er weinig fondsen die actieve keuzes maken op grond van waterverbruik en afvalcreatie. Pensioenfonds PGB onderscheidt zich door met Osmosis een breder milieuperspectief te hanteren dan alleen de hoeveelheid CO₂-uitstoot.”

Lees verder op volgende pagina.

Wat betekent het voor onze portefeuille op de lange termijn?

“Om onze lange termijn beleggingsdoelstelling te realiseren, beoordelen wij onze beleggingen op de elementen rendement, risico's, kosten en duurzaamheid. Een verbetering van het duurzaamheidsprofiel moet geen negatieve uitwerking hebben op de overige elementen. Maar we verwachten dat efficiënte bedrijven op de lange termijn beter presteren. Deze bedrijven kunnen de kostbare hulpbronnen immers efficiënter gebruiken om economische waarde te creëren. Dat is niet alleen gunstig voor het milieu, maar ook voor het financiële resultaat van die bedrijven, en daarmee onze beleggingsresultaten.”

Wat merken onze deelnemers hiervan?

“Dit zorgt voor een duurzamer rendement, zodat onze deelnemers van een goed pensioen kunnen genieten in een leefbare samenleving.”

Volgen er meer van dit soort initiatieven?

“De aandelenportefeuille van Pensioenfonds PGB blijft in ontwikkeling en volgt daarbij de ambities uit het duurzaam beleggingsbeleid. De overstap naar de Osmosis-portefeuille gaat nu alleen nog over onze aandelen in ontwikkelde markten. Pensioenfonds PGB onderzoekt of een soortgelijke portefeuille te maken is voor de beleggingen in opkomende markten. Dat betekent: klimaatactie boven intentie meten. Gerapporteerde en betrouwbare data zijn daarvoor een belangrijke voorwaarde.”

Waarom ben je trots op dit initiatief?

“Ik ben er trots op dat de intensieve samenwerking met Osmosis een product op maat heeft opgeleverd. De portefeuille draagt direct bij aan de duurzaamheidsambities van Pensioenfonds PGB maar sluit ook uitstekend aan bij onze overtuigingen en lange termijn beleggingsdoelstellingen.”

Wat was jouw bijdrage eraan?

“Ik ben betrokken geweest bij de selectie van Osmosis en de implementatie ervan. Dat was een interessante uitdaging. De markt wordt overspoeld met oplossingen om duurzaam beleggen te integreren in beleggingsportefeuilles. Er zijn veel alternatieven beschikbaar in de markt, vaak op basis van uiteenlopende ambities en methodologieën. Dat vereist veel onderzoek maar ook aandacht voor de wens van het bestuur van Pensioenfonds PGB. Dat heeft allemaal geleid tot dit passende beleggingsproduct.”

6 BENUTTEN (pijler 3)

Deze pijler staat voor: het benutten van kansen om bij te dragen aan een duurzame toekomst voor de deelnemer.

Wij willen graag gericht werken aan een betere wereld. Dit doen we door kansen te pakken om met directe investeringen een goed rendement te behalen én een positieve maatschappelijke bijdrage te leveren. We willen daarbij vooral inzetten op een verhoging van benutten-beleggingen in onze portefeuilles. Zo kunnen we een bijdrage leveren aan het behalen van de [Duurzame Ontwikkelingsdoelen](#) (SDG's) van de Verenigde Naties die samen moeten leiden tot een betere wereld in 2030.

Meten is weten: naar een SDG-taxonomie

Beleggingen met een positieve impact zijn belangrijk voor de transitie naar een duurzame samenleving en economie. In 2021 heeft Pensioenfonds PGB zich aangesloten bij het SDI Asset Owner Platform. Dit is een internationaal platform dat werkt aan een wereldwijde standaard om de bijdrage van beleggingen aan SDG's te kunnen meten (een SDG-taxonomie). Aan de hand van dit platform kunnen we concreter maken welke SDG's binnen de beursgenoteerde aandelenportefeuille een bijdrage hebben geleverd aan een betere wereld en hoeveel. In de loop van 2022 heeft het SDI platform ook SDG-scores toegevoegd voor vastrentende waarden en negatieve bijdragen aan SDG's door bedrijven. We onderzoeken of en hoe we die meenemen in rapportages en beleidsvorming.

Wat past bij Pensioenfonds PGB?

In 2023 wordt het beleid om kansen te benutten concreet ingevuld en worden deelnemers en werkgevers opnieuw betrokken bij de vraag: 'wat past bij Pensioenfonds PGB als het gaat om beleggingen met een positieve impact op de wereld om ons heen?'

Benutten beleggingen in 2022

Pensioenfonds PGB had in 2022 verschillende beleggingen met een positieve maatschappelijke impact. In totaal voor bijna € 4,6 miljard*.

Duurzame aandelen:	€ 2.150 miljoen *
Duurzame alternatieve vastrentende waarden:	€ 25 miljoen *
Duurzame infrastructuur:	€ 347 miljoen *
Duurzame obligaties:	€ 1.103 miljoen *
Green bonds:	€ 791 miljoen
Social bonds:	€ 93 miljoen
Sustainable bonds:	€ 219 miljoen
Duurzaam vastgoed:	€ 938 miljoen *

Toelichting

- *Duurzame aandelen bestaan uit beleggingen in bedrijven die op basis van de taxonomie van het [SDI Asset Owner Platform](#) door middel van hun producten en diensten een bijdrage aan één of meerdere SDG's leveren.*
- *Duurzame alternatieve vastrentende waarden bestaan uit beleggingen in het ACTIAM Institutional Microfinance Fund.*
- *Duurzame obligaties bestaan uit green, social en sustainable bonds. Duurzame obligaties zijn een combinatie van groene en sociale obligaties. Net als bij groene en sociale obligaties kunnen duurzame obligaties worden gebruikt om nieuwe en/of bestaande projecten geheel of gedeeltelijk te (her)financieren. Deze projecten leveren meetbare ecologische en sociale voordelen op voor de geïdentificeerde doelgroep.*
- *Uitsluitend het duurzaam vastgoed en de duurzame infrastructuur die 4 of 5 sterren van de maximale 5 sterren hebben behaald op de [GRESB Benchmark](#) - de mondiale ESG-benchmark voor vastgoed en infrastructuur worden als benutten-belegging gerekend vanwege de positieve maatschappelijke bijdrage van dit vastgoed en deze infrastructuur aan hun omgeving. Meer dan 170 institutionele en financiële investeerders gebruiken GRESB-gegevens en benchmarks om hun investeringen te monitoren en beslissingen te nemen die leiden tot een duurzamere vastgoedindustrie en een duurzame infrastructuur.*
- *Pensioenfonds PGB werkt momenteel aan een benutten-beleid waarin wordt gestreefd naar meer beleggingen met een positieve maatschappelijke impact over alle beleggingscategorieën.*

IN DE PRAKTIJK

Praktijkvoorbeeld: Rezolv uit het Actis Energy fonds
Thema: Klimaatintegratie infrastructuur
Geïnterviewd: Peter Dietvorst, team lead Privaat Zakelijke Waarden voor Pensioenfonds PGB

Achtergrond:

Actis is een van de vermogensbeheerders via wie Pensioenfonds PGB belegt in infrastructuurfondsen. Bij Actis is circa 10 procent van onze infrastructuurportefeuille belegd. Actis heeft een lange historie als onderdeel van de Britse Ontwikkelingsbank. Sinds 2004 is Actis een zelfstandige organisatie, gericht op private investeringen in infrastructuur, private equity en vastgoed, met name in opkomende markten. De Actis infrastructuurfondsen richten zich op de elektriciteitssector in Afrika, Latijns-Amerika, Azië en Europa. In veel gevallen koopt het fonds een bedrijf aan in combinatie met rechten op ontwikkeling van nieuwe infrastructuur. In juli 2022 is via Actis door Pensioenfonds PGB de portefeuille-onderneming Rezolv Energy gekocht.

Lees verder op de volgende pagina.

Wat is Rezolv Energy (Rezolv)?

“Rezolv Energy is een onderneming waarmee Actis de komende 5 jaar ongeveer 2 gigawatt aan hernieuwbare energie gaat bouwen met zowel zonnepanelen als windmolens. Rezolv richt zich ook op energieopslag. Het project betekent schone energie voor bijna 900.000 huishoudens. Het zal naar verwachting meer dan 1,6 miljoen zonnepanelen omvatten. De onderneming bevindt zich in Roemenië en de faciliteiten staan verspreid over Midden-Europa zoals in Roemenië, Kroatië, Bulgarije en Tsjechië. Naast het leveren van groene energie, zorgt dit ook voor minder afhankelijkheid van Russisch gas in die regio.”

Wat is er zo bijzonder aan deze case?

“Actis laat zien dat zij een aantrekkelijk rendement kunnen genereren in combinatie met een schonere wereld. Door hun uitgebreide netwerk en jarenlange ervaring, kunnen zij grote ondernemingen kopen of opbouwen. Op die manier zorgen zij voor echte impact in opkomende markten. Doordat zij in opkomende landen werken is de impact op de lokale bevolking ook daar ter plekke. Mensen krijgen toegang tot betrouwbaardere en schonere energie. Ze werken bovendien veelal met lokale mensen waardoor dit ook goed is voor de werkgelegenheid daar. Bij Rezolv worden 500 banen gecreëerd gedurende de bouwfase van meerdere jaren. Daarna is het de verwachting dat er nog 30 mensen nodig zijn.”

Hoe draagt dit bij aan ons duurzaam beleggingsbeleid?

“Met deze belegging, en ook de andere beleggingen uit de Actis Energy fondsen, verminderen we de CO₂-voetafdruk in de wereld en zo verlagen we het klimaatrisico. Daarmee geven we concreet invulling aan het klimaatplan van Pensioenfonds PGB.”

Bij welke ontwikkelingsdoelen (SDG's) sluit het aan?

“Naast het inperken van klimaatrisico's richt Pensioenfonds PGB zich op de kansen die de energietransitie biedt. Bijvoorbeeld door een maatschappelijke bijdrage te leveren aan betaalbare duurzame energie en het tegengaan van klimaatverandering. Dit zijn ontwikkelingsdoelen die onze deelnemers belangrijk vinden. Deze belegging en de investeringen in de Actis-fondsen sluiten hier goed bij aan. SDG's die geraakt worden zijn 7,8 en 1.”

Wat betekent het voor onze portefeuille op de lange termijn?

“Door de beleggingen in de Actis-fondsen wordt er naast de duurzaamheidsbijdrage een, naar verwachting, goed rendement van 10 procent tot 15 procent behaald. Dit draagt dus bij aan een beter milieu én aan een goed financieel resultaat voor Pensioenfonds PGB.”

Volgen er meer van dit soort initiatieven?

“In de infrastructuurportefeuille van Pensioenfonds PGB wordt continu gekeken naar mogelijkheden om de ambities uit het duurzaam beleggingsbeleid vorm te geven. Bij elke nieuwe belegging wordt gekeken hoe deze past binnen de factoren risico, rendement, kosten en duurzaamheid.”

Waarom ben je trots op dit initiatief?

“Ik ben er trots op dat met deze beleggingen een directe impact gemaakt kan worden voor een schonere wereld in combinatie met een goed rendement. Daarnaast leveren we ook een bijdrage aan economische groei in die regio's door de creatie van banen.”

Wat was jouw bijdrage eraan?

“Ik ben betrokken bij de selectie en implementatie van de Actis-fondsen. Het is een interessante uitdaging geweest om een ervaren partij te vinden die dit aanbiedt en om daar toegang tot te krijgen. Dat vereist veel onderzoek en natuurlijk ook afstemming met het bestuur van Pensioenfonds PGB. Het is mooi dat dit heeft geleid tot deze investering vind ik.”

7 SAMENWERKINGEN

Invloed uitoefenen op de duurzaamheidsprestaties van bedrijven gaat beter als je het samen met anderen kunt doen. Samen bereik je meer. Daarom hechten we veel waarde aan samenwerkingen binnen de financiële sector, zoals het IMVB-convenant, Commitment Klimaatakkoord van de Pensioenfederatie, Task Force on Climate Related Financial Disclosures (TCFD), de Investment Leaders Group, de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO), United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI) en Climate Action 100+.

Climate Action 100+

[Climate Action 100+](#) is een groot initiatief van investeerders vanuit de hele wereld. Het doel hiervan is om met de grootste vervuilers in gesprek te gaan, en om deze bedrijven ertoe te bewegen om hun CO₂-uitstoot te verminderen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs en de transitie naar een schonere wereld mogelijk te maken. Ook vraagt Climate Action 100+ van deze bedrijven dat ze transparant zijn over de klimaatrisico's waar ze mee te maken hebben en hoe deze hun bedrijf raken. Doordat we met verschillende grote investeerders en onze professionele dienstverlener op het vlak van actief aandeelhouderschap (Colombia Threadneedle Investments/CTI) onze krachten bundelen, kunnen we effectief in gesprek met deze bedrijven en onze stem laten gelden op aandeelhoudersvergaderingen.

IMVB-convenant

Pensioenfonds PGB belegt in internationaal opererende bedrijven en kan door middel van die beleggingen mogelijk invloed uitoefenen op die bedrijven. Zeker als we daarbij optrekken met andere beleggers. Pensioenfonds PGB heeft zich daarom in 2018 aangesloten bij het convenant voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen voor pensioenfondsen ([IMVB-convenant](#)). Dit is een convenant waarin pensioenfondsen samen aan de slag gaan om misstanden bij bedrijven uit de beleggingsportefeuilles te identificeren aan de hand van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de principes van de Verenigde Naties (VN) voor bedrijven en mensenrechten. Het IMVB-convenant liep eind 2022 af. De samenwerking met andere pensioenfondsen in het kader van het IMVB-convenant was leerrijk. Daarnaast blijft het instrumentarium dat voor verantwoord beleggen is opgeleverd relevant voor de toekomst omdat het als een aanvulling wordt gezien op het 'Servicedocument verantwoord beleggen' van de Pensioenfederatie.

Investment Leaders Group van de University of Cambridge Institute for Sustainability Leadership

Om samen te werken met wereldwijde *thought leaders* op het gebied van duurzaam beleggen, is Pensioenfonds PGB in 2022 lid geworden van de [Investment Leaders Group](#) van het Instituut van de Universiteit van Cambridge voor Duurzaam Leiderschap (CISL). In dat kader nemen we actief deel aan een onderzoek naar het belang en de aanpak ten aanzien van biodiversiteit.

CISL is een wereldwijd invloedrijk instituut dat gelooft dat de economie kan worden verduurzaamd door gerichte samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en financiële instellingen om positieve resultaten te boeken voor mens en milieu.

De Investment Leaders Group (ILG) is een wereldwijd netwerk van pensioenfondsen, verzekeraars en vermogensbeheerders, met meer dan USD 12 biljoen onder beheer en advies, toegewijd aan het bevorderen van de praktijk van duurzaam beleggen. Het is een vrijwillig initiatief, gedreven door haar leden, gefaciliteerd door het CISL, en ondersteund door academici van de Universiteit van Cambridge. CISL streeft ernaar een kleine maar invloedrijke groep leidende investeerders te verzamelen, met een gedeeld geloof in de behoefte aan gedurfd leiderschap bij het bevorderen van de praktijk van duurzaam beleggen.

Klimaatcommitment van de Pensioenfederatie

We omarmen het Klimaatakkoord van Parijs en sluiten ons aan bij de ambities van Nederland en de EU. Dit houdt in dat wij de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen meten en ieder jaar laten zien wat onze CO₂-voetafdruk is. Ook ondernemen wij actie om onze CO₂-voetafdruk te verlagen. Hiervoor stellen wij een actieplan op. Onder de vlag van het [Klimaatcommitment van de Pensioenfederatie](#) werken we samen met andere pensioenfondsen om de afspraken uit het Klimaatakkoord van Parijs te vertalen naar een klimaatplan met concrete doelstellingen voor verschillende beleggingscategorieën om in 2050 klimaatneutraal te zijn. In 2022 heeft Pensioenfonds PGB, net als alle andere deelnemende pensioenfondsen, een [klimaatplan](#) opgeleverd.

Task Force on Climate Related Financial Disclosures

Pensioenfonds PGB wil graag transparant zijn over wat we doen en hoe wij omgaan met klimaatverandering. Daarom zijn wij lid geworden van de [Task Force on Climate Related Financial Disclosures](#) (TCFD). De TCFD heeft standaarden opgesteld waarmee organisaties kunnen rapporteren over hoe klimaatfactoren impact zullen hebben op hun bedrijfsvoering. Door een uniforme klimaatrapportage mogelijk te maken, kunnen deelnemers en andere stakeholders zien hoe wij omgaan met klimaatrisico's en kansen, maar het maakt het ook beter mogelijk om de resultaten met elkaar te vergelijken. In dit jaarverslag rapporteren wij volgens het raamwerk van TCFD.

Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling en United Nations Principles for Responsible Investment

Pensioenfonds PGB heeft zich aangesloten bij de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling ([VBDO](#)) en United Nations Principles for Responsible Investment ([UNPRI](#)). Beide zijn samenwerkingsverbanden tussen beleggers om de ontwikkeling van duurzaam beleggen naar een hoger plan te brengen. De VBDO doet dat in Nederland en de UNPRI internationaal. Beide samenwerkingsverbanden doen onderzoek naar in hoeverre deelnemende beleggers voldoen aan de door hen gestelde standaarden op het gebied van duurzaam beleggen. Jaarlijks wordt de [VBDO Benchmark verantwoord beleggen door de 50 grootste Nederlandse Pensioenfondsen](#) gepubliceerd met de resultaten daarvan. In 2022 stegen we 3 plaatsen op die ranglijst, en staan nu op de 14^e plaats.

8 IN GESPREK MET ONZE ACHTERBAN

Een breed draagvlak van ons duurzaam beleggingsbeleid is een belangrijke voorwaarde voor het succes ervan. Zo gaan we regelmatig in gesprek met deelnemers, werkgevers, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan over ons duurzaam beleggingsbeleid.

Samen blijven optrekken

We werken voor 16 verschillende sectoren met een diverse achterban en diverse meningen. We blijven dus goed luisteren naar hoe er gedacht wordt over duurzaam beleggen. En naar wat er speelt binnen bedrijven, zodat we die feedback mee kunnen nemen in onze besluitvorming. En we koppelen terug hoe we de inbreng vertalen naar ons duurzaam beleggingsbeleid.

Werknemers, werkgevers en pensioenontvangers

Wij vinden het belangrijk dat alle belanghebbenden invloed kunnen hebben op de manier waarop wij ons fonds besturen. Daarom hebben wij een paritair bestuur met vertegenwoordigers vanuit werknemers, werkgevers en pensioenontvangers. Ook overleggen wij regelmatig met ons verantwoordingsorgaan en de werkgeversraad. Daarnaast zorgen we voor afstemming met onze sociale partners uit verschillende sectoren, onder andere via sectorcommissies.

Beleggingsovertuiging duurzaam beleggen

Op basis van onze gesprekken in 2021 met deelnemers, werkgevers, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan is in het begin van 2022 de beleggingsovertuiging duurzaam beleggen door het bestuur aangenomen. Ook heeft het bestuur een risicobereidheidsprincipe duurzaamheid vastgesteld. Samen vormde dit de basis voor het formuleren van concrete uitgangspunten voor het beleid op duurzaam beleggen, die eind 2022 door het bestuur zijn opgesteld. Meer over de beleggingsovertuiging, het risicobereidheidsprincipe en de uitgangspunten is te vinden in hoofdstuk 2.

In 2023 zal het bestuur van Pensioenfonds PGB op grond van de uitgangspunten de (aangescherpte) doelstellingen van het duurzaam beleggingsbeleid vaststellen. In 2023 zullen we ook weer onze achterban informeren over de thema's die ten grondslag liggen aan ons duurzaam beleggingsbeleid. Ook staat een educatieve bijeenkomst op de agenda voor het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan over duurzaam beleggen.

9 Terugblikken en vooruitkijken met Frans van de Veen

De wereld om ons heen

“In 2022 ben ik met name bezig geweest met een heldere verhaallijn voor ons beleid op duurzaam beleggen. Waar staan we voor, wat willen we bereiken? Alleen als we dat helder hebben, kunnen we dat beleid goed uitvoeren, de resultaten beoordelen én er helder over communiceren. Dat zijn de volgende stappen. Maar ondertussen verandert de wereld voortdurend: wetgeving verandert, het klimaat blijkt er slechter voor te staan dan we dachten, er is een oorlog uitgebroken; dat heeft allemaal invloed op onze duurzame beleggingen. Het is geen geëffend pad waar we ons op bevinden, je moet je doelen steeds bijstellen. Gelukkig doen we het niet alleen, en leren we van elkaar: andere pensioenfondsen, andere beleggers. Zo houden we elkaar scherp. En samen komen we verder, bereiken we meer.

“*Daar kijk ik echt naar uit: dat een apart jaarverslag duurzaam beleggen niet meer nodig is. Dat het zo vanzelfsprekend is dat het opgaat in het geheel.*”

Limited assurance

Afgelopen jaar was ook de eerste keer dat we op delen (met 6 zogenoemde KPI's) van ons duurzaam beleggen jaarverslag over 2021 een assurance rapportage kregen. Dat proces vroeg extra inspanning, maar loonde. Voor dit jaarverslag over 2022 doen we dat opnieuw, om vandaar verder uit te breiden naar goedkeuring op steeds meer punten. En daarna willen we dit verslag integreren met het reguliere jaarverslag. Daar kijk ik echt naar uit: dat een apart jaarverslag duurzaam beleggen niet meer nodig is. Dat het zo vanzelfsprekend is dat opgaat in het geheel. Maar zover zijn we nog niet.

Meer impactbeleggen

Zo kunnen we wel meer doen binnen onze pijler benutten, ofwel: aan impactbeleggen. We hebben als bestuur het uitgangspunt vastgesteld dat eventuele hogere kosten bij impactbeleggingen niet op voorhand belemmerend mogen zijn, bijvoorbeeld als de andere 3 (rendement, risico en duurzaamheid) de kosten voldoende compenseren. De kost gaat voor de baat uit, en dat geldt zeker voor directe beleggingen in duurzame ondernemingen. Maar het resultaat is hetzelfde of beter, als het goed is.

Wat past bij PGB, als multisectoraal fonds?

Een ander aandachtspunt is het beter in het vizier krijgen van de strategische risico's in onze beleggingen als het gaat om ESG. Bijvoorbeeld: als de zeespiegel stijgt, welke beleggingen van ons staan dan onder water? Ook dat pakken we natuurlijk serieus op. Zo beleggen wij bewust in de oliesector, omdat we niet op voorhand hele sectoren willen uitsluiten (behalve tabak). Wat mede is ingegeven omdat we voor veel verschillende sectoren werken, waaronder chemie om maar iets te noemen. We moeten dus ook altijd kijken: wat past bij ons, als multisectoraal fonds? We zijn er immers voor alle deelnemers. Maar in de klimaattransitie loop je het risico op *stranded assets*; beleggingstaal voor 'gestrande beleggingen'. Dat kan bijvoorbeeld omdat we nu nog olie nodig hebben en benzine. Maar als dat in de toekomst niet meer zo is, en je belegt nog in een bedrijf dat niet is overgestapt op andere energiebronnen, dan zijn die beleggingen weinig meer waard. Dat willen we natuurlijk voorkomen.

“*Het gaat niet alleen om hoeveel pensioen je krijgt in euro's, maar ook om de wereld waarin je van dat pensioen kunt genieten.*”

Frans van de Veen
bestuurslid Pensioenfonds PGB
(aandachtsgebied balansbeheer & duurzaam beleggen)

Invloed positief gebruiken

Onze overtuiging is dat we onze invloed als belegger juist kunnen gebruiken om de oliesector (en andere nog niet duurzame sectoren) te stimuleren tijdig die transitie te maken. Maar dan moeten we natuurlijk wel een vinger aan de pols houden: doen ze dat ook, en hoe controleren we dat? Daar gaan we de komende jaren strakker op sturen. Eind december 2022 hebben we ook daarom een nieuw klimaatplan vastgesteld, met concrete actiepunten. Dit plan vloeit voort uit onze ondertekening van het klimaatcommitment in 2021. In december 2022 hebben we ons klimaatplan gepubliceerd en in lijn gebracht met de leidraad van de Pensioenfederatie. Een van de klimaatdoelen is een 50 procent CO₂-reductie voor de periode 2020-2030, voor alle beursgenoteerde aandelen én bedrijfsobligaties.

Verantwoordelijkheid nemen

Dat moet lukken. Ook omdat we als bestuur nu concreet hebben gezegd: duurzaamheid is *nét* zo belangrijk als rendement, risico en kosten. Het gaat immers niet alleen om hoeveel pensioen je krijgt in euro's, maar ook om de wereld waarin je dat pensioen, nu en in de toekomst kunt uitgeven. Op beide kunnen we als belegger invloed uitoefenen. Die invloed is weliswaar bescheiden. Het lukt alleen als we allemaal samen dezelfde kant op bewegen. Maar de verantwoordelijkheid voor ons deel willen en moeten we nemen. In het belang van onze deelnemers én onze wereld.”

BIJLAGEN

Bijlage 1: Klimaatrisico's en kansen

Bijlage 2: Rapportagecriteria

Bijlage 3: Limited assurance Mazars

Bijlage 1: Klimatrisico's en kansen

Het meest recente rapport van het VN-klimaatpanel⁴ dat in april 2022 verscheen, toonde nogmaals aan hoe groot de gevolgen van klimaatverandering zijn en hoe belangrijk de stap naar duurzaamheid is. Een stap waar wij ons als pensioenfondsen zeer bewust van zijn en ook willen nemen in het belang van onze deelnemers. De transitie naar een duurzame samenleving en alle gevolgen van klimaatverandering brengen nieuwe risico's met zich mee, maar ook nieuwe kansen. In deze bijlage beschrijven wij hoe wij omgaan met deze klimatrisico's en -kansen. Wij volgen hierbij het raamwerk van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD).

1. Governance

Het bestuur van Pensioenfondsen PGB is verantwoordelijk voor de strategie rondom klimaatgerelateerde risico's en kansen. De uitvoerder, PGB Pensioendiensten, heeft een beleidsvoorbereidende taak, en een procesbegeleidende rol in de besluitvorming binnen commissies. Het bestuur is verantwoordelijk voor de implementatie en monitoring van het duurzaam beleggingsbeleid. Het bestuur en de beleggingscommissie van het pensioenfonds worden hierin ondersteund door onder andere 2 portefeuillemanagers duurzaam beleggen, die het duurzaam beleggingsbeleid helpen vormgeven, bestaande strategieën evalueren en nieuwe strategieën initiëren. Verder dragen ook de andere beleggingsteams van PGB Pensioendiensten bij aan het beheersen van onder andere klimatrisico's binnen hun strategieën in publieke en private markten.

PGB Pensioendiensten rapporteert iedere maand over de voortgang van de strategieën rondom duurzaam beleggen en evalueert de (financiële) bijdrage van de uitgesloten beleggingen basis van het duurzaam beleggingsbeleid aan het rendement. Daarnaast is duurzaam beleggen een integraal onderdeel van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Dit betekent dat er bij iedere belegging rekening wordt gehouden met rendement, risico's, kosten en duurzaamheidsaspecten.

2. Strategie

Het hoofduitgangspunt van ons duurzaam beleggingsbeleid is tweeledig. Enerzijds geloven wij dat duurzaam beleggen kan worden ingezet om klimatrisico's te beperken. Anderzijds geloven wij dat we op deze manier een positieve impact kunnen hebben op onze omgeving. Met als doel dat onze deelnemers in de toekomst in een duurzame samenleving van hun pensioen kunnen genieten.

Het beperken van klimatrisico's doen wij op 2 manieren. We proberen fysieke risico's en transitierisico's te meten, te beoordelen en, waar wenselijk en mogelijk, te beperken. Fysieke risico's zijn risico's die het gevolg zijn van klimaatverandering zoals bijvoorbeeld hittegolven, stijgende zeespiegels en veranderende neerslagpatronen. Transitierisico's zijn risico's die ontstaan door klimaatverandering te beperken, zoals bijvoorbeeld de transitie van fossiele energie naar duurzame energie. In 2023 zullen we opnieuw een risicoanalyse uitvoeren van diverse duurzaamheidsrisico's in onze beleggingsportefeuille. Hierbij gaat ook aandacht naar klimatrisico's.

Om transitierisico's te beheersen, zijn we bijvoorbeeld bezig om onze CO₂-voetafdruk te verlagen door het belang van relatief zwaar vervuilende bedrijven in de portefeuille terug te brengen. Dat zie je terug in de klimaatdoelen die in ons klimaatplan staan beschreven. Voor de beheersing van fysieke risico's onderneemt het pensioenfonds stappen om die risico's beter in kaart te brengen om vervolgens gepaste acties te bepalen en uit te voeren. Daarbij kan je denken aan, samen met CTI, de dialoog aangaan met bedrijven die een groot risico lopen om hun impactanalyses, plannen en beheersmaatregelen op dat vlak beter te begrijpen en doelgerichte actie te stimuleren.

Naast risico's zien wij ook dat klimaatverandering kansen met zich meebrengt om een positieve maatschappelijke bijdrage te leveren. Zo beleggen we in groene obligaties met een positief risico-rendementsprofiel, wat financieel interessant is, en stimuleren bedrijven om te investeren in de energietransitie. Daarnaast meten we de impact van onze beleggingen op de SDG. In 2023 wordt het benutten-beleid verder uitgewerkt. Als onderdeel daarvan zullen we de achterban van het pensioenfonds raadplegen met betrekking tot thema's die aanspreken en aansluiten bij het fonds.

⁴ Het VN-klimaatpanel, ook Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) genoemd, is opgericht door de Verenigde Naties. Het doel is de beschikbare kennis op het gebied van klimaat, klimaatverandering en de gevolgen in kaart te brengen.

3. Risicomanagement

Binnen PGB Pensioendiensten zijn portefeuillemanagers verantwoordelijk voor het managen van klimaatgerelateerde risico's en kansen binnen verschillende beleggingscategorieën. De afdeling risicomanagement zorgt voor de periodieke toetsing van de effectiviteit van de klimaatgerelateerde beheersmaatregelen. We volgen hierbij het three-lines-of-defense-model.

Hieronder enkele voorbeelden van hoe wij klimaatrisico's beheersen:

- Binnen de aandelenportefeuille voeren we actief engagement met bedrijven. Pensioenfonds PGB heeft CTI aangesteld om voor haar het engagement- en stembeleid vorm te geven. Ieder jaar worden de thema's geprioriteerd, waarbij het klimaat een specifiek onderdeel is.
- We selecteren vastgoedmanagers die lid zijn van GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark). Onze huidige vastgoedportefeuille bestaat uit assets met een hoge GRESB-rating, nieuwe vastgoedmanagers worden geselecteerd op een hoge GRESB-rating en bestaande managers worden waar mogelijk aangemoedigd verbeteringen uit te voeren.
- Pensioenfonds PGB heeft zich verbonden aan verschillende initiatieven die helpen om klimaatverandering te beperken. Zo hebben we ons verbonden aan het Klimaatakkoord van Parijs. Dit betekent dat wij de CO₂-voetafdruk van onze portefeuille met 50 procent moeten verlagen voor 2030.

4. Meeteenheden voor risico's en kansen

Voor klimaatgerelateerde risico's meten we de CO₂-voetafdruk van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille, voor zover het beursgenoteerde bedrijven betreft.

In dit jaarverslag rapporteren we over de trend in de zogenoemde *carbon intensity*. In lijn met de aanbevelingen van de TCFD hanteren we 'Weighted Average Carbon Intensity' (WACI) als maatstaf.

Voor klimaat gerelateerde kansen meten we in welke mate onze impactbeleggingen een positieve maatschappelijke impact hebben. Impactinvesteringen die wij in kaart brengen, zijn: duurzame infrastructuur, alternatieve vastrentende waarden, duurzaam vastgoed en onze bijdrage aan duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's). Ook meten we de bijdrage van onze aandelenportefeuille en onze bijdrage aan de SDG's door ons lidmaatschap aan het SDI Asset Owner Platform.

Bijlage 2: Rapportagecriteria

Nr	KPI (Key Performance Indicator)	Rapportagecriteria
1	Uitsluitingen ondernemingen/landen	<p>Pensioenfonds PGB rapporteert in zijn Jaarverslag Duurzaam Beleggen het percentage van de marktwaarde van de totale beleggingen op 31 december 2022, waarvan is vastgesteld dat het geen beleggingen zijn die opgenomen zijn in de uitsluitingenlijst, opgesteld in lijn met het eigen uitsluitingenbeleid. Beleggingen in extern beheerde beleggingsfondsen en derivaten vallen bijvoorbeeld buiten de scope van het uitsluitingenbeleid, waardoor dit percentage niet 100 procent is. De meest actuele uitsluitingslijst is te vinden op pensioenfondspgb.nl/duurzaambeleggen en wordt periodiek bijgewerkt in lijn met het eigen uitsluitingenbeleid.</p> <p>Het uitsluitingenbeleid is verwerkt in de uitsluitingslijst en geldt voor bedrijven en landen die niet voldoen aan de criteria voor duurzaam beleggen. Beleggingen worden uitgesloten als ze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een of meerdere van de Tien Principes van de VN overtreden • Meer dan een kwart van hun omzet halen uit tabaksproducten • Betrokken zijn bij productie of handel in controversiële wapens met uitzondering van kernwapens die onder het non-proliferatieverdrag vallen • Vuurwapens maken voor of verkopen aan burgers • Meer dan een kwart van hun omzet of de elektriciteitswinning uit kolen, schaliegas en/of teerzandolie halen. • Niet (meer) voldoen aan internationale sancties ingesteld door de Europese Unie (EU) of Verenigde Naties (in het geval van staatsobligaties). • Als beleggingen niet voldoen aan het landenbeleid van Pensioenfonds PGB (onderdeel uitsluitingsbeleid).⁵ <p>Elk kwartaal bekijkt een onafhankelijk onderzoeksbureau (Sustainalytics) voor Pensioenfonds PGB welke bedrijven en landen niet (meer) voldoen aan de uitsluitingscriteria van Pensioenfonds PGB. Vervolgens worden deze ondernemingen en landen uit de benchmarks gehaald van de portefeuilles die worden bekeken op uitsluitingen. Op dagbasis beoordeelt Pensioenfonds PGB de portefeuilles tegen deze benchmarks. Wordt er geïnvesteerd in een aandeel of land dat op de uitsluitingenlijst staat, dan ontstaat er een <i>breach</i>.</p> <p>Als Pensioenfonds PGB aandelen of obligaties van deze ondernemingen in bezit heeft, worden deze verkocht. De meting wordt gedaan op exposures in mandaten. Aangezien Pensioenfonds PGB geen invloed heeft op het beleid van extern beheerde fondsen, wordt geen doorkijk toegepast. Het kan dus voorkomen dat er in beleggingsfondsen aandelen worden gehouden die op de uitsluitingenlijst staan.</p> <p>Pensioenfonds PGB volgt de sanctielijsten van de EU en de VN. Dat betekent dat beleggingen in bedrijven (aandelen en obligaties) en overheden (obligaties en overheidsbedrijven) die op die lijsten staan worden uitgesloten.</p>

⁵ Ons landenbeleid is in december 2022 aangescherpt. De impact daarvan wordt pas zichtbaar in 2023.

Nr	KPI (Key Performance Indicator)	Rapportagecriteria
2	Klimaatbeleid	<p>In het Jaarverslag Duurzaam Beleggen rapporteert Pensioenfonds PGB over de CO₂ uitstoot ten opzichte van het basisjaar (op 31 december 2018), voor de categorieën aandelen en bedrijfsobligaties.</p> <p>Dit doen we door de trend in de <i>carbon intensity</i> te meten. In lijn met de aanbevelingen van de TCFD wordt 'Weighted Average Carbon Intensity' (WACI) als maatstaf gehanteerd. Deze maatstaf geeft de CO₂-uitstoot gewogen naar omzet weer en wordt uitgedrukt in 'tonnen CO₂-equivalenten/miljoen dollar omzet'. De WACI voor de gehele portefeuille wordt berekend door een gewogen gemiddelde WACI te berekenen op basis van de marktwaarden.</p> <p>De formule voor het berekenen van de WACI per onderneming is als volgt: $WACI_{(onderneming A)} = \text{tonnen (t) CO}_2 \text{ equivalenten/miljoen dollar omzet}$</p> <p>De formule voor het berekenen van de WACI voor de gehele portefeuille is $WACI_{(Pensioenfonds PGB)} = WACI_{(onderneming A)} * (\text{marktwaarde aandelen PGB in onderneming A} / \text{Marktwaarde totale portefeuille PGB}) + WACI_{(onderneming B)} * (\text{marktwaarde aandelen PGB in onderneming B} / \text{Marktwaarde totale portefeuille PGB}) \dots\dots\dots)$</p> <p>Deze KPI heeft betrekking op tonnen CO₂e. De benodigde tonnen CO₂e data worden aangeleverd door Sustainalytics.</p>

Nr	KPI (Key Performance Indicator)	Rapportagecriteria
3/4	<p>Betrokkenheid door engagement en stemmen</p> <p>Actief positieve invloed uitoefenen op bedrijven door bedrijven aan te sporen om duurzaam te ondernemen en maatschappelijk verantwoorde beleggingsonderwerpen onder de aandacht te brengen.</p> <p>Bedrijven aansporen om duurzaam te ondernemen en maatschappelijk verantwoorde beleggingsonderwerpen onder de aandacht te brengen door te stemmen</p>	<p>Pensioenfonds PGB kan als belegger invloed uitoefenen op het duurzame gedrag van bedrijven. Om die reden heeft Pensioenfonds PGB een betrokkenheidsbeleid, wat betekent dat met bedrijven in gesprek wordt gegaan (engagement) of dat er wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen.</p> <p>Pensioenfonds PGB rapporteert in het Jaarverslag Duurzaam Beleggen over zijn engagement- en stemprogramma's. Er wordt gerapporteerd over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het totaal aantal gevoerde engagements in de portefeuille in het verslagjaar • Het totaal aantal uitgebrachte stemmen in de portefeuille in het verslagjaar <p>De uitvoering van engagement en stemmen heeft Pensioenfonds PGB uitbesteed aan Columbia Threadneedle Investments (CTI). CTI is één van de grootste aanbieders van engagement en stemmen. Speciaal voor grote institutionele investeerder heeft ze het Responsible Engagement Overlay programma. De stemprogramma's zijn van toepassing op de ondernemingen waarvan Pensioenfonds PGB aandelen heeft. De engagementprogramma's op de ondernemingen waarin Pensioenfonds PGB aandelen en obligaties heeft.</p> <p>Het bestuur van Pensioenfonds PGB benoemt jaarlijks een aantal thema's die het relevant vindt om te adresseren. CTI stemt haar stem- en engagementprogramma's op deze thema's af.</p> <p>Als er een aandeelhoudersvergadering plaatsvindt, krijgt Pensioenfonds PGB als aandeelhouder een aankondiging dat er over onderwerpen gestemd kan worden. CTI bereidt de steminstructie voor en custodian Northern Trust verwerkt deze door Broadridge. Broadridge is een wereldwijde aanbieder van <i>proxy voting</i> in brede zin, in dit geval verwerkt zij stemmen en rapporteert over de uitslagen. CTI genereert de data die in het jaarverslag worden gebruikt direct vanuit de rapportagefunctie van Broadridge.</p> <p>Als er een mogelijkheid is om dialoog aan te gaan, dan doet CTI dit namens Pensioenfonds PGB. Deze dialoog geldt als criterium voor opname in het jaarverslag. CTI rapporteert elk kwartaal aan Pensioenfonds PGB. CTI kent 2 soorten engagement:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prioriteits-engagement • Thema-engagement

Nr	KPI (Key Performance Indicator)	Rapportagecriteria
5	<p>SDG</p> <p>Kansen benutten om met directe investeringen een goed rendement te behalen én een positieve maatschappelijke bijdrage te leveren.</p>	<p>Pensioenfonds PGB wil graag het belang van duurzame beleggingen verhogen, met als doel een bijdrage te leveren aan het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) van de Verenigde Naties. Pensioenfonds PGB heeft van de 17 SDG's de focus gelegd op de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3. Goede gezondheid en welzijn • 7. Betaalbare en duurzame energie • 8. Eerlijk werk en economische groei • 9. Industrie, innovatie en infrastructuur • 13. Klimaatactie <p>Deze focus-SDG's zijn terug te zien in het stem- en engagementprogramma dat CTI voor ons uitvoert.</p> <p>Pensioenfonds PGB rapporteert de marktwaarde van de beleggingen per 31 december die, volgens de door onszelf gestelde criteria, tellen als benutten-belegging. Ook vermelden we het percentage van die, als benutten-belegging gerekende investeringen, ten opzichte van de totale marktwaarde van de beleggingen.</p> <p>De criteria voor SDG-investeringen die als benutten-belegging worden aangemerkt zijn als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beursgenoteerde aandelen: Voor beursgenoteerde aandelen worden de criteria van de SDI AOP gevolgd. SDI- AOP (Sustainable Development Investments – Asset Owner Platform) is een, onder andere door APG opgericht platform, dat bedrijven beoordeelt op hun bijdrage aan SDG's. Via dit platform verkrijgt Pensioenfonds PGB een dataset met de bijdrage van ondernemingen aan de 17 SDG's. De waarde van aandelen in ondernemingen die meer dan 10 procent van hun omzet realiseren in één of meer van de SDG's, wordt gerapporteerd in het duurzaam beleggen jaarverslag. <p>Voor de volgende categorieën zijn criteria bepaald om de investering als benutten belegging te classificeren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infrastructuur/Vastgoed: een GRESB-score van tenminste 4 van de 5 sterren. GRESB levert een dataset met ESG-data voor, onder andere, illiquide fondsbeleggingen. • Vastrentende beleggingen: hiervoor wordt een indicator uit Bloomberg gebruikt. Obligaties en leningen die bij het veld GREEN_BOND_LOAN_INDICATOR de indicatie YES krijgen, investeren de opbrengsten van de obligaties en leningen in groene projecten of activiteiten die de gevolgen van klimaatverandering mitigeren of andere duurzame activiteiten. Bloomberg is een wereldwijd leidend platform voor het verkrijgen van marktdata.

Nr	KPI (Key Performance Indicator)	Rapportagecriteria
6	<p>Compliance met stakeholder engagement beleid:</p> <p>Een breed draagvlak creëren en behouden voor ons duurzaam beleggingsbeleid.</p> <p>NB Op dit onderdeel hebben er in 2022 geen ontwikkelingen plaatsgevonden. Daarom valt deze KPI buiten de scope van de assurance rapportage van externe auditor Mazars, ter bevestiging dat de inhoud hiervan klopt, met een beperkte mate van zekerheid.</p>	<p>Er wordt transparantie geboden of er gedurende het verslagjaar tenminste één contactmoment is geweest met zowel deelnemers, werkgevers, raad van toezicht, en verantwoordingsorgaan over duurzaam beleggen.</p> <p>Daarnaast rapporteert Pensioenfonds PGB over de commissies en ledenvergaderingen waarin over duurzaam beleggen is gesproken. Het onderwerp duurzaam beleggen moet aantoonbaar aan de orde zijn gesteld in een overleg of bijeenkomst met de betreffende stakeholder(s). Dit kan bijvoorbeeld door vermelding in verzonden agendastukken of gedeelde notulen, door opnames van de bijeenkomst, of andere correspondentie hierover.</p>

Bijlage 3: Limited assurance Mazars

Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds PGB

Onze conclusie

Wij hebben de geselecteerde duurzaamheidsindicatoren in het jaarverslag Duurzaam Beleggen 2022 (hierna: het Verslag) van Stichting Pensioenfonds PGB (hierna PGB) beoordeeld. Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

Op grond van onze werkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de geselecteerde duurzaamheidsindicatoren in het Verslag zoals opgenomen op pagina 8 niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, zijn opgesteld in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'Rapportagecriteria' op pagina 28 tot en met pagina 32 van het Verslag.

De geselecteerde duurzaamheidsindicatoren zijn de volgende:

1. Het aantal landen en bedrijven alsmede het percentage van de marktwaarde van de totale beleggingen, per 31 december 2022, waarvan is vastgesteld dat niet wordt belegd in beleggingen op de uitsluitingslijst;
2. Het reductiepercentage in de CO₂ uitstoot gerealiseerd ten opzichte van het bepaalde referentiepunt;
3. Het totaal aantal gevoerde engagements in de portefeuille in 2022;
4. Het totaal aantal uitgebrachte stemmen in de portefeuille in 2022;
5. Het bedrag van de marktwaarde van de beleggingen per december 2022, die volgens de door de stichting gestelde criteria, tellen als benutten-belegging investering.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3000A 'Assurance opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (attest-opdrachten)'. Deze beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de geselecteerde duurzaamheidsindicatoren'.

Wij zijn onafhankelijk van PGB zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Rapportagecriteria

De geselecteerde duurzaamheidsindicatoren dienen gelezen en begrepen te worden samen met de rapportagecriteria. PGB is verantwoordelijk voor het selecteren van deze rapportagecriteria, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving.

De gehanteerde rapportagecriteria voor het opstellen van de informatie over geselecteerde duurzaamheidsindicatoren zijn toegelicht in de sectie 'Rapportagecriteria' op pagina 28 tot en met pagina 32 van het Verslag.

Beperkingen in de reikwijdte van onze beoordeling

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in het Verslag maken geen onderdeel uit van de informatie die door ons is beoordeeld. Wij verstrekken derhalve geen zekerheid over deze informatie. In het Verslag is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en risico-inschattingen. Inherent aan toekomstgerichte informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van de in het Verslag opgenomen toekomstgerichte informatie.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor het verslag en de geselecteerde duurzaamheidsindicatoren

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van het Verslag in overeenstemming met de gehanteerde rapportagecriteria. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van het Verslag mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheid voor de beoordeling van de geselecteerde duurzaamheidsindicatoren

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een beoordelingsopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een beoordelingsopdracht is aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een controleopdracht verricht in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden. Derhalve brengen wij geen controle-oordeel tot uitdrukking.

Wij hebben deze beoordeling professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3000A.

Onze beoordeling bestond onder andere uit:

- het verwerven van inzicht in PGB en haar omgeving op het gebied van verantwoord beleggen;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in het Verslag staan. Dit omvat het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur.
- het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die ten grondslag liggen aan de gerapporteerde informatie, inclusief het op hoofdlijnen kennis nemen van de interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze beoordeling;
- het inwinnen van inlichtingen bij de directie en andere functionarissen van PGB;
- het verkrijgen van assurance-informatie dat de in het Verslag opgenomen geselecteerde duurzaamheidsindicatoren aansluiten op de onderliggende brondocumentatie;
- het evalueren van de verkregen assurance-informatie;
- Het identificeren van gebieden in het Verslag met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Het op basis van deze risico-inschatting bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de informatie in het Verslag. Deze werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het duurzaam beleggingsbeleid en de prestaties;
 - Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor het uitvoeren van interne controles op, en de consolidatie van gegevens in de informatie;
 - Het verkrijgen van assurance-informatie dat de informatie in het Verslag aansluit op de onderliggende administraties van de organisatie;
 - Het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie.
- het overwegen of de informatie in het Verslag, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen het beeld weergeeft in relatie tot het doel van de gehanteerde rapportagecriteria.

Wij communiceren met het Bestuur over onder andere de geplande reikwijdte en timing van de beoordeling en over de significante bevindingen die uit onze beoordeling naar voren zijn gekomen.

Amsterdam, 20 april 2023

Mazars N.V.

R.C.H.M. Horsmans RA

Partner

pensioenfonds

Jaarverslag duurzaam beleggen 2022
Pensioenfonds PGB

.....

Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen
Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen

 pensioenfondspgb.nl

 020 541 84 18

